A photograph of Arild Hermstad, the party leader, smiling and talking to a woman in a teal jacket. He is wearing a dark blue suit jacket over a light blue shirt and has a small green MDG pin on his lapel. The background shows an outdoor setting with trees and a blurred figure of another person.

Arild Hermstad
partileder

**MDGs veikart til null
klimagassutslipp.
Slik blir Norge en
ledestjerne!**

Klart vi kan!

Det er fullt mulig å avverge vår tids største urettferdighetskrise, nemlig menneskeskapt global oppvarming. Det er fortsatt innenfor rekkevidde å sørge for at vi unngår de verste scenariene, men det krever mot og lederskap. Det som truer er ikke bare ekstremvær, tørke, skogbranner og økologisk kollaps, men også sammenbrudd i tillit mellom rike og fattige land, og mellom rike og fattige folk. Ingenting er mer polariserende enn ukontrollerte klimaendringer, ingenting er mer usolidarisk enn å la være å møte denne krisen med fasthet, handling og omsorg for alle.

Vi vet hva som skal til, og heldigvis er det enkelt å løse dette problemet. For vi har de verktøyene vi trenger, både teknologiske, politiske og sosiale løsninger som attpåtil skaper et bedre samfunn for alle. Men vi har knapt med tid, og det som trengs er politisk vilje. Dessverre har Norge manglet regjeringer med denne viljen de siste 35 årene.

Norske utslipp har kun blitt redusert med 9 % siden 1990. Norge ligger derfor langt bakpå i omstillingen som vi må gjennom, fordi fokus har vært på å kjøpe seg fri, av redsel for tiltak som skal merkes i den norske befolkningen. Men klimatiltak som ikke merkes, er som regel klimatiltak som ikke virker.

Vi trenger en rettferdig, forståelig og forpliktende klimapolitikk med mer forpliktende klimamål og konkrete tiltak for å nå dem, i tråd med prinsipper for klimarettferdighet. Vi har derfor laget dette veikartet for å vise at det er mulig å gjøre Norge til et nullutslippsland innen 2045. Det vil skape forutsigbarhet, trygghet, og sikre en rettferdig omstilling nasjonalt og globalt.

Norge vil være et rikere land om 20 år dersom denne planen blir fulgt: Rikere på natur. Rikere på ren luft. Rikere på mangfold. Rikere på solidaritet. Rikere på trygge og spennende framtidsutsikter. Slik skaper vi et grønnere, varmere og smartere Norge.

Arild Hermstad

Leder i Miljøpartiet De Grønne

Innhold

Klart vi kan!.....	2
Hovedfunn og prinsipper for omstilling:.....	4
Våre viktigste grep:.....	6
Unngå utslippene og spar natur:.....	6
Dyrere å forurense, billigere og enklere å leve klimavennlig.....	6
Systemendring, samordning, og samarbeid.....	6
Veien til netto null: Sektorenes bidrag.....	6
Petroleum: Avvikle for å utvikle - en historisk mulighet.....	6
Samferdsel: Full fart mot null utslipp.....	7
Industrien til netto null: En viktig del av løsningen.....	7
Et fossilfritt og levende jordbruk i netto-null Norge.....	8
Øvrige utslipp.....	8
Samordning mellom sektorene:.....	9
En systemendring i klimapolitikken:.....	10
Tilpasse oss et klima i endring.....	12
Mer penger til klimafinansiering.....	13

Hovedfunn og prinsipper for omstilling:

Dette veikartet tar for seg de største utslippssektorene i Norge; oljeindustrien, samferdsel og fastlandsindustrien, samt jordbruk. Vi viser hvordan vi kan kutte utslippene til netto null senest i 2045 for alle kjente utslippskilder. Vi peker på tiltak og nødvendige virkemidler, fordeler ansvaret på de ulike departementene, og tidfester når tiltakene skal innføres.

Med MDGs politikk viser vi at det er mulig:

- At Norge når netto null innen 2045
- At Norge kutter 80 % av sine territoriale utslipp innen 2035 og 93 % i 2040, sammenlignet med 1990
- At fastlandsindustrien samlet kan være den første sektoren som når netto null, og kan bidra til negative utslipp som veier opp for gjenværende utslipp i et levende jordbruk som er en forutsetning for et trygt Norge.

Vi har lagt til grunn følgende prinsipper for å nå klimamålene:

- Norge skal ta alle sine kuttforpliktelser fra 2035 og utover hjemme, samtidig som vi bidrar til omstilling internasjonalt.
- Det skal utarbeides sektorvise, forpliktende omstillingsplaner i samarbeid med næringsaktørene, som til sammen skal gjøre at Norge når klimamålene.
- Norge skal oppnå Norges klimaforpliktelse gjennom Parisavtalen uten bruk av internasjonale kvoter iht. Parisavtalens artikkel 6.4.
- Norge skal fortsette å være en del av EUs klimasamarbeid også etter 2030.

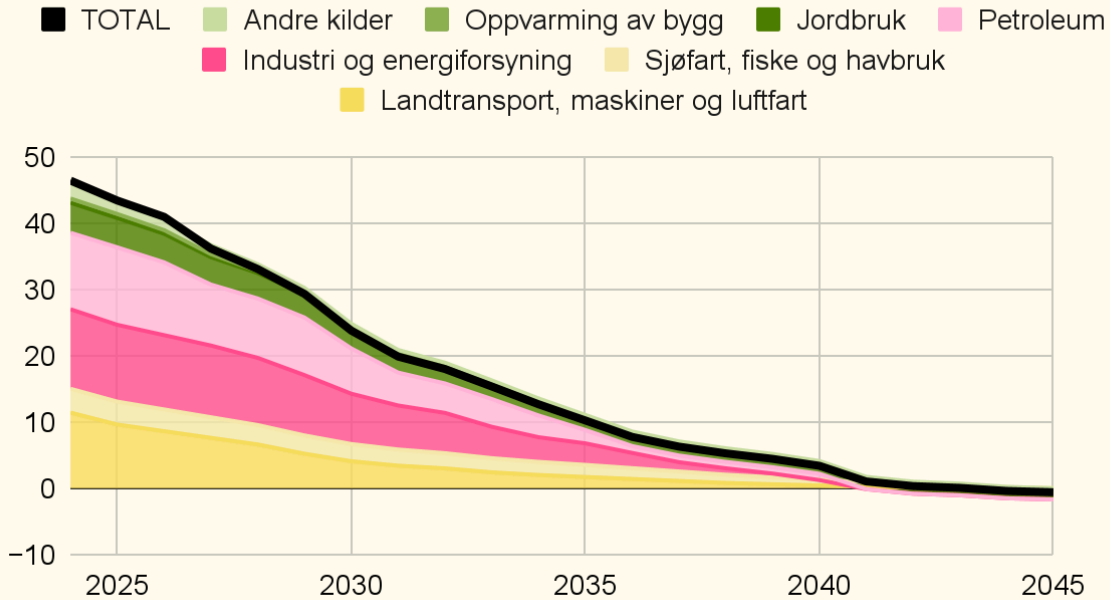
Med tiltakene i MDGs veikart når Norge følgende utslippskutt:

Sektorvise reduksjoner vs. 1990:					Totale utslippskutt med MDGs politikk.
År	Samferdsel	Industri & energiforsyning	Jordbruk	Petroleum	
2030	-47 %	-61 %	-38 %	-17 %	-54 %
2035	-72 %	-83 %	-63 %	-75 %	-80 %
2040	-89 %	-100 %	-67 %	-88 %	-93 %
2045	-100,0 %	-108 %	-70 %	-100 %	-100 %

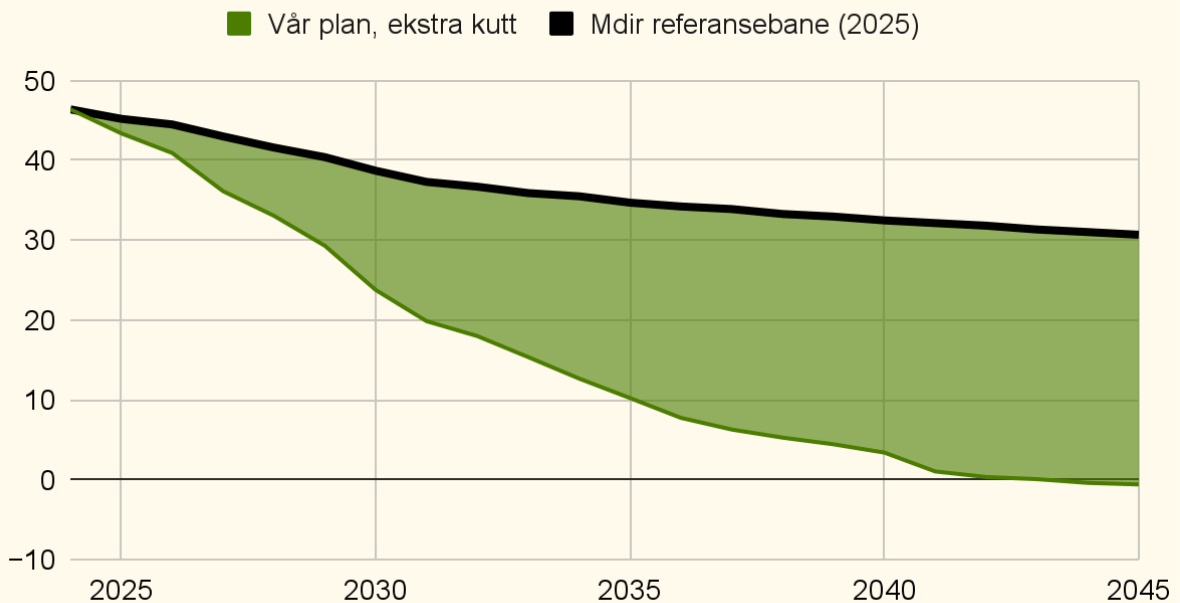
Sektorvise reduksjoner vs. 2023:				
År	Samferdsel	Industri & energiforsyning	Jordbruk	Petroleum
2030	-57 %	-37 %	-31 %	-41 %
2035	-77 %	-73 %	-59 %	-82 %
2040	-92 %	-100 %	-63 %	-92 %
2045	-100,0 %	-114,0 %	-67 %	-100,0 %

Figurene under viser utviklingen av klimagassutslipp for hver sektor frem mot 2045 med vår klimaplan, og hvordan våre veikart for utslippskutt i de ulike sektorene kutter utslipp mye raskere og mer kraftfullt enn Miljødirektoratets prognose for vedtatt og planlagt politikk. Alle tall er i millioner tonn CO₂-e (Mt-CO₂-e).

Vår klimaplan, gjenværende utslipp per sektor.

Vår klimaplan, kutt vs. vedtatt og planlagt politikk.

Våre viktigste grep:

Unngå utslippene og spar natur:

Det aller viktigste vi gjør for å kutte utslipp er å unngå aktiviteten eller handlingen som gir utslipp. Både FNs klimapanel, Klimautvalget 2050 og Miljødirektoratet peker på det såkalte "UFF rammeverket" for klima og natur som avgjørende i omstillingen. Dette rammeverket går ut på at man først og fremst skal **Unngå** utslipp/naturnedbygging, deretter **Flytte** aktiviteten til alternativer med mindre utslipp, for til slutt å **Forbedre** teknologien/aktiviteten. Denne og tidligere regjeringer har derimot lagt sin lit på å oppfylle klimamålene i stor grad basert på det siste punktet i UFF rammeverket: forbedre. Dette fører til kortsiktige valg, som f.eks. enorm bruk av biodrivstoff eller elektrifisering av sokkelen. MDG legger alltid til grunn UFF rammeverket og prioriterer å innføre tiltak som reduserer aktiviteter som bidrar til store utslipp, f.eks. å skrote motorveier, redusere fly- og veitrafikk, fase ut petroleumssektoren og redusere kjøttforbruk og matsvinn. Vi prioriterer også kraften til det som omstiller Norge, ikke til å forlenge fossilalderen.

Dyrere å forurense, billigere og enklere å leve klimavennlig

Det er i dag altfor billig å forurense og for dyrt og vanskelig å leve klimavennlig. Alt for lenge har det blitt innført kompensierende tiltak som gjør at f.eks. fossile avgifter ikke fungerer etter hensikten. Da blir det retorikk, og ikke effektiv klimapolitikk. MDG lar forurenser-betaler-prinsippet fungere i praksis. Vi øker CO2-avgiften til 4000 kr i 2030 (i 2020 kroner), innfører en omstillingsavgift på olje og gass, og setter ned prisene på kollektivreiser, frukt og grønt, reparasjon, deling og gjenbruk.

Systemendring, samordning, og samarbeid

Norsk klimapolitikk har så langt vært preget av dårlig samordning og manglende styring. MDG sikrer en bedre tverrsektoriell samordning i klimapolitikken. Hensynet til klima skal være en grunnpilar som regjeringen, departementene og alle underliggende etater koordinerer og strukturerer sitt arbeid og sine ansvarsområder etter. Vi tar ansvar for utslippskutt i Norge, samtidig som vi samarbeider med våre naboland og bidrar til omstilling internasjonalt.

Veien til netto null: Sektorenes bidrag

Petroleum: Avvikle for å utvikle - en historisk mulighet

Les MDGs plan for sluttfasen av norsk petroleum [her](#).

Vi legger opp til en gradvis og planlagt utfasing av norsk oljenæring. Vi vil starte med de skitneste og minste feltene, mens de siste feltene vi faser ut vil være felt med lave produksjonsutslipp som produserer gass. På denne måten kan vi oppfylle våre forpliktelser

overfor EU, som vil ha behov for norsk gass frem til 2040, men med et raskt synkende forbruk.

Samferdsel: Full fart mot null utslipp

Les MDGs veikart for en samferdsel til netto null [her](#).

Vi legger opp til å fjerne alle utslippene fra samferdselssektoren innen 2045, der veitrafikken når netto null først, allerede innen 2040. Vi vil utvide elbilrevolusjonen fra personbiler til større lastebiler innen 2045. For å nå målet må vi også redusere biltrafikken og erstatte dette med kollektiv, sykkel og gange. Norge skal ta mål av seg til å bli verdens første utslippsfrie sjøfartsnasjon i 2045. Vi vil ha elfly på kortbanenettet, og redusere flytrafikken kraftig slik at det er mulig å fremskaffe nok bærekraftig jetfuel til å drifte resten av den innenlandske flytrafikken. Dette vil bidra til at vi får mindre luftforurensning, tryggere veier, bedre kollektivtilbud i hele landet og kutter klimagassutslipp.

Et av våre viktigste grep for å kutte utslippene i samferdselssektoren er en kraftig økning av CO₂-avgiften til 4000kr i 2030 (i 2020-kroner). Dette vil kutte utslipp raskt og mye over hele perioden. Dagens regjering vil i stedet øke innblandingen av biodrivstoff. Dette har vist seg å ha usikker klimaeffekt, kan føre til karbonlekkasje og ødeleggelse av natur og areal andre steder i verden. Ikke minst vil det bli ekstremt dyrt og kan potensielt føre til veldig høye drivstoffavgifter for folk.

MDG lar forurensner-betaler-prinsippet fungere og øker heller CO₂-avgiften. Utslippene vi sparer fram til 2030 tilsvarer mer enn syv års utslipp av Melkøya, seks års utslipp fra all innenriks luftfart, eller over en million tonn CO₂ mer enn det Støre-regjeringen mener de sparer med økt innblanding av biodrivstoff de neste fem årene.

Dette er bedre for klimaet, naturen og mennesker.

Industrien til netto null: En viktig del av løsningen

Les MDGs veikart for en industrisektor til negative utslipp [her](#).

Norges fastlandsindustri kan komme til null utslipp med en kraftfull satsing på CCS, overgang fra fossile brensler til fornybar energi og sirkulærøkonomi. Industrien var tidlig frempå i å kutte utslipp, men de siste årene har de blitt møtt med manglende forutsigbarhet, manglende lønnsomhet og stor politisk risiko. Dette gjør MDG noe med. MDG mener omstillingen av industrien må være et spleiselag mellom bedrifter og staten. Derfor er vårt løfte til industrien forutsigbarhet, gode rammevilkår og at vi bruker minst like mye på omstilling som vi henter inn i økte klimaavgifter. Slik hjelper vi industrien til å nå sine klimamål.

Dagens politikk gir ikke insentiver til å fange og lagre biogene utslipp. Men dette er avgjørende for at industrien kan være en del av løsningen. Derfor legger MDG til rette for at

industrien kan samlet sett nå netto null i 2040 og bidra med negative utslipp innen 2045 som veier opp for gjenværende utslipp i jordbruket.

Fordi vi legger til grunn mer energieffektivisering, sirkulærøkonomi og CCS og mindre hydrogen legger dette veikartet opp til å ikke bruke mer kraft enn høyst nødvendig og mindre enn hva dagens politikk vil føre til. Hvis vi tar med landanleggene for olje og gass som MDG vil fase ut, vil behovet for kraft i vårt veikart totalt være kun 5 TWh, mot anslåtte 13 TWh med dagens politikk gitt at landanleggene for olje og gass her ikke fases ut.

Et fossilfritt og levende jordbruk i netto-null Norge

Les MDGs veikart for et jordbruk i netto-null Norge [her](#).

Gjennom bruk av lavutslippsteknologi og endring i produksjonsmønstre og atferd er det mulig å fjerne fossile utslipp fra jordbruket. Men et jordbruk uten bruk av fossil energi vil fremdeles ha utslipp fra biologiske prosesser. MDG ønsker et levende jordbruk i Norge, som tar vare på bonden, distriktene, dyrene og jorda. Det er også avgjørende viktig at vi øker den norske selvforsyningsgraden i en urolig verden. Med de riktige tiltakene viser vi at det er mulig å få til dette og samtidig fjerne store utslipp fra landbruket ved å endre produksjonsmåten og hva som produseres. Vi kutter 67 % av utslippene i 2045 sammenlignet med dagens nivå. Gjenværende utslipp fra jordbruket i 2045 vil da være på 1,5 Mt-CO₂-e.

Med dagens vedtatte og planlagte politikk, legger Støre-regjeringen opp til at utslippene fra jordbruket står på stedet hvil. Regjeringens løsning for å kutte utslippene i jordbruket er å ta i bruk metanhemmere i fôret. MDG vil heller legge til rette for at forbrukere kan spise mer i tråd med kostholdsrådene. Et av våre viktigste tiltak for å kutte utslipp i jordbruket er derfor å redusere kjøttforbruket. Utslippene vi sparer i 2035 ved å halvere kjøttforbruket tilsvarer 2,5 ganger alle utslipp fra innenriks luftfart - altså 250 % - mens utslippene regjeringen sparer på å ta i bruk metanhemmere tilsvarer kun 9 % av dagens utslipp fra all innenriks luftfart. Med andre ord kutter vi 27 ganger mer utslipp ved å la folk få ta del i klimadugnaden og samtidig spise sunnere enn å fôre kyra med metanhemmere. Derfor innfører MDG tiltak som bidrar til omlegging av mer frukt- og grøntproduksjon og gjør det enklere og billigere for folk å spise mer bærekraftig.

Øvrige utslipp

Samlet står sektorene petroleum, industri, transport og jordbruk for over 90 % av klimagassutslippene i Norge, men det er fortsatt noen mindre kategorier av utslippskilder igjen som også skal til null utslipp. For eksempel er det utslipp knyttet til oppvarming fra strøm- og varmeproduksjon fra gass, og bruk av olje og parafin til oppvarming. Det er også noe utslipp fra vedfyring.

Når avfall brytes ned dannes det deponigass som består primært av metan. Rundt 60 deponianlegg i Norge har metanuttak. Dersom man øker mengden metan som samles inn og

behandles, og bruker deponigassen til energiformål som erstatning til fossile drivstoff, vil man kunne redusere utslippene betraktelig.

Midlertidig oppvarming av byggvarme på byggeplasser med fossil energi er også en kilde til utslipp i Norge. Gjennom å fase ut fossil energi, økt CO₂-avgift og krav om vekting av klima og miljø i offentlige anskaffelser, fjerner vi disse utslippene.

Fluorholdige gasser, som HFK (hydrofluorkarboner) og PFK (perfluorkarboner) er sterke klimagasser som bl.a. brukes i kjøle- og fryseanlegg, klimagassanlegg, varmepumper mm. og som derfor skal fases ut i både Norge og EU. Vi innfører tiltak som vil kutte de gjenværende utslippene fra innsamling og destruksjon av brukt HFK/PFK som ikke lenger er i bruk.

Dersom det likevel skulle gjenstå noen øvrige utslipp i 2045, er vi åpne for at disse kan veies opp for gjennom karbonfjerning fra omgivelsesluft (DACCS), men MDGs politikk vil alltid være å jobbe for å fjerne utslippene først og fremst, og ikke la karbonfjerning bli en hvilepute for utslippskutt.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrrettede tiltak øvrige utslippkilder:			
Støtteordninger og risikoavlastning	Støtteordninger for å redusere metanutslipp fra avfallsdeponier	KLD	2025
	Støtte til rentbrennende ovner	KLD	2025
	Gjør Klimasats til en permanent ordning	KLD	2025
	Gratis energirådgivning	KLD	2025
Krav og avgifter	Krav om vedlikehold av eksisterende anlegg for metanuttak	KLD	2026
	Dobler avgiften på HFK og PFK gasser	FIN	2025
	Forbud mot fossil oppvarming i bygg og til byggvarme på byggeplasser. Varsles fra 2025	KLD	2026

Samordning mellom sektorene:

Skal Norge samlet til netto-null er det avgjørende å se sektorenes bidrag i sammenheng. Dette viser vi i dette veikartet.

Fastlandsindustrien bidrar med negative utslipp på 1,7 Mt-CO₂-e i 2045. Mye av dette må veie opp for gjenværende utslipp i jordbruket, der vi har utslipp på ca. 1,5 Mt-CO₂-e i 2045. I tillegg kan vi oppnå negative utslipp i landbruket utover industriens bidrag. Det vil også være noe utslipp igjen fra flytrafikken i 2045 og mulige utslipp fra metan og lystgass fra

øvrige utslippskilder, som kan være aktuelt å veie opp for ved bruk av karbonfjerning. MDG mener at det derfor kan bli aktuelt å ta i bruk karbonfjerning fra omgivelsessluft (DACCS) på lang sikt, dersom noen tiltak ikke iverksettes, forskyves i tid eller ikke har den effekten man antar. DACCS-teknologier kan også bli en karbonkilde for produksjon av syntetiske kjemikalier og drivstoff. Vi legger derimot ikke opp til å ta i bruk DAACS i vår klimaplan for å komme til netto-null i 2045, fordi det er mulig å kutte utslippene sektor for sektor, dersom vi starter jobben i dag.

En systemendring i klimapolitikken:

Det er et gjennomgående problem i norsk klimapolitikk at langsiktige og uforpliktende mål ikke nås. MDG mener at både Stortingets og regjeringens beslutningsgrunnlag vil styrkes gjennom forpliktende karbonbudsjetter, sektorvise handlingsplaner og tydelige nasjonale målsettinger, og at den offentlige debatten om norsk klimapolitikk slik vil få et sterkere fundament. MDG vil sikre en bedre tverrsektoriell samordning i klimapolitikken slik at Norge oppnår vedtatt klimamål.

Skal Norge lykkes med en reell grønn omstilling innenfor alle sektorer, er det en helt nødvendig forutsetning at regjeringen, departementene og alle underliggende etater koordinerer og strukturerer sitt arbeid og sine ansvarsområder på en måte der klima- og naturhensyn blir en grunnpilar.

Dårlig samhandling, uklar styring og lav vektlegging av klima og natur kan i verste fall sette arbeidet med å redusere utslipp flere år tilbake, skape lite forutsigbarhet for næringsliv og befolkning, samtidig som det gjør at klimatiltak og juridiske rammer ikke kommer på plass.

I dag preges samstyringen av klimaarbeidet i staten av en alt for dårlig samhandling - slik både [Riksrevisjonen](#) og [Klimautvalget 2050](#) har pekt på. Riksrevisjonen trekker bl.a frem at "klimamålene er lite konkretisert i styringen hos departementene" og "at det mangler planer for hvilke departementer som skal utvikle virkemidler, og når dette skal skje". Klimautvalget fremhever på sin side at en rekke andre land i dag har bedre styringssystemer enn Norge, og kan vise til bedre resultater i klimapolitikken som følge av dette. Regjeringens "Grønne bok" leverer heller ikke forpliktende rammer for utslippskutt og tiltak i alle departementer, og virker mer som et tellesystem enn et bindende styringssystem. Et annet problem i norsk klimapolitikk er at alt for dårlig etterlevelse ikke blir fulgt opp. Den nåværende Klimaloven mangler håndhevings- og sanksjonsmekanismer, og at det på slik måte i praksis er opp til enhver sittende regjering å fremme klimaløsninger og tiltak for å utløse utslippsreduksjoner. Til sammenlikning har flere europeiske land langt sterkere og mer forpliktende klimalover enn Norge, som pålegger konkrete og rettslig bindende forpliktelser til utslippskutt og som er gjenstand for uavhengig kontroll.

MDG ønsker å ta inspirasjon fra land som viser til resultater og bedre styringssystemer for klimapolitikken. Vi vil strukturere forvaltningen på en måte som legger til rette for at klima- og miljøarbeidet legger grunnlaget for arbeidet i alle relevante departementer og etater, og at hensynet til klima ikke forblir en særinteresse som svært ofte tilsidesettes for andre

hensyn når beslutninger tas på politisk og administrativt nivå. Fremfor å forbli en særinteresse må klima heller utgjøre rammene for svært mye av arbeidet og beslutningene som tas på alle nivåer i norsk forvaltning - fra politisk ledelse i departementene helt ned til kommunal sektor.

En av de største utfordringene i den nasjonale klimapolitikken er det svake mandatet til Klima- og miljødepartementet (KLD). Departementet har for få verktøy og for lite å si i møte med sektorinteressene som får dominere perspektivet til andre departementene. Dette fører ofte til at skadelige utbyggingsprosjekter, oljevirkosomhet og annen grå virksomhet trumfer natur- og klimahensyn. Vi vil snu dette på hodet ved å blant annet gi KLD ansvar for Plan- og bygningsloven og sørge for et reelt og tydelig mandat hvor KLD setter rammene for de øvrige departementene, slik Finansdepartementet i dag har en overordnet rolle for alle departementer sine budsjetttrammer. Slik kan vi sette den nasjonale klima- og naturpolitikken på rett spor.

Dagens eierstyring av statlige foretak, selskaper og underliggende etater er ikke i tråd med klimamålene. MDG vil derfor stille langt strengere krav til at selskaper følger vedtatte klima- og naturmål, og koble dette tydelig opp til alle økonomiske bevilgninger gjennom tilskuddsbrev og andre bevilgninger.

Dagens norske styringssystem har bidratt til at Norge kun har klart å levere omkring 9 % kutt i utslipp siden 1990. Det er derfor på tide med en systemendring som forplikter alle forvaltningsnivåer å legge til rette for et effektivt og målrettet klimaarbeid i offentlig sektor.

Derfor vil MDG:

- Gjøre Klimaloven sterkere og mer forpliktende, blant annet ved å sørge for at den er i tråd med 1,5-gradersmålet, og forplikter til sektorvise klimamål og -budsjetter som bidrar til å oppnå Klimalovens formål.
- Lovfeste et territorielt klimamål og melde dette inn til FN
- Opprette en uavhengig, faglig fundert klimakommisjon med mandat til å vurdere måloppnåelse, foreslå nødvendige tiltak og virkemidler for å nå klimamålene under Klimaloven og føre uavhengig kontroll med om målene etterleves.
- Sørge for at alle departementer og underliggende etater er underlagt bindende klima- og naturregnskap og -budsjetter i sin drift og i sine økonomiske budsjetter og prioriteringer.
- Flytte det overordnede forvaltningsansvaret for viktige avgjørelser som berører klima- og natur til Klima- og miljødepartementet og departementets underliggende etater.
- Styrke innsigelsesretten til Miljødirektoratet.
- Følge opp anbefalinger for å få til bedre styring på klima og natur fra aktører som Riksrevisjonen og Klimautvalget 2050, hente erfaringer fra land med bedre styringssystemer enn Norge og utrede nærmere flere andre tiltak som kan gjøre forvaltningen bedre rustet til å nå klima- og naturmålene.

Tilpasse oss et klima i endring

Den beste klimatilpasningen vi gjør er å kutte utslippene raskt og mye. Dessverre har alt for mange år gått uten reell klimapolitikk som har bidratt til at vi allerede opplever klimaendringer i dag.

Vi må med andre ord både bremse klimakrisen ved å kutte utslipp raskt, og ruste landet for de klimaendringene vi uansett må leve med fremover. Også i Norge øker hyppigheten av ekstremvær, skred og flom. Derfor er klimatilpasning en viktig del av vår beredskap. MDG vil fremme klimaløsninger som spiller på lag med naturen, styrke forskningen på hvordan klimaendringene påvirker matproduksjon, naturmangfold og infrastruktur, og sikre kompetanse om klimatilpasning over hele landet.

Vi trenger et lovverk og statsbudsjetter som ruster Norge til å blant annet håndtere mer skogbrann, tørke, ras og flom. Det har ingen regjering levert på så langt. MDG har i alle våre alternative budsjetter de siste årene bevilget langt mer penger til klimatilpasning og forebygging av skadelige naturhendelser. Det koster penger å gjennomføre slike tiltak, men det vil både redde liv, spare natur og forebygge enda større utgifter i fremtiden. Finansstrømmene må flyttes vekk fra fossilt og over til fornybart og klimatilpasning. Derfor etablerer MDG en omstillingsavgift per utvunnet fat olje og gass, som skal brukes til klimakutt og klimatilpasning i Norge.

Kommunene spiller en nøkkelrolle, både for å bidra til klimakutt og for å tilpasse Norge til klimaendringene. Mange kommuner møter derimot på utfordringer som motstridende behov og mål, manglende økonomisk støtte og kompetanse. Med MDG skal det ikke være tvil om at klima og natur er det overordnede målet som alle departementer, direktorater og kommuner skal styre etter. Vi vil derfor utarbeide regionale klimatilpasningsplaner for hele landet, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, slik at viktige samfunnsfunksjoner, kritisk infrastruktur og natur blir ivaretatt i møte med et varmere, våtere og villere klima.

Vi vil også sikre kommunene og fylkeskommunene nok ressurser og kompetanse på arealplanlegging og klimatilpasning, gjennom blant annet å styrke de statlige støtteordningene for kartlegging, sikring og klimatilpasning i kommunene. Vi reetablerer Klimasats som en kraftfull ordning for klimakutt og omstilling i kommunene.

Samtidig styrker vi blant annet NVEs arbeid med flom- og skredforebygging kraftig for å sikre de områdene man i dag vet at er utsatt, vi øker bevilgningene til flom- og skredsikring av veier og jernbane og bevilgningene til beredskapsetatene for å styrke evnen til krisehåndtering.

Naturen er vår beste samarbeidspartner i klimatilpasningen. Havene, jorda, skogen og økosystemene tar opp karbon og overskuddsenergi, fanger opp nedbør og gir oss ly. Mye tyder derimot på at naturen allerede har nådd sitt bristepunkt. For naturen og menneskers del, må vi stanse nedbygging av natur, restaurere den som er ødelagt og bidra til at mer og rikere natur får blomstre. Les vår handlingsplan for naturen [her](#).

Mer penger til klimafinansiering

Å øke bistanden til både klimatilpasning, utslippskutt og bistand i fattige land er å investere i en tryggere og mer rettferdig verden. Som et rikt og stabilt land som også har bidratt til klimaendringene, kan og bør Norge bidra mer internasjonalt. MDG er det partiet som setter av mest penger til klimafinansiering og bistand.

Vi har tjent store summer på eksport av fossil energi. Derfor har vi også et moralsk ansvar for å bidra til å hjelpe andre land med å omstille seg til utslippsfri energi og tilpasse seg livet på en varmere klode. MDG vil bruke deler av oljerikdommen til å satse på omstilling og klimatilpasning internasjonalt. Vi vil jobbe for et behovsbasert internasjonalt klimafinansieringsmål under klimaforhandlingene, og trappe opp Norges klimafinansiering i tråd med vårt rettmessige klimaansvar.

Støtten til klimatilpasning må være i tråd med Parisavtalens mål om balanse mellom utslippskutt og tilpasning. Investeringer og planer i klima- og naturbistanden skal være robuste mot framtidige klimaendringer, for å sikre et levelig klima og tilstrekkelig vern av naturområder.

MDG foreslår derfor å innføre en klimaprosent som et nytt prinsipp på linje med bistandsprosenten. Det innebærer å sette av 1 prosent av Norges bruttonasjonalinntekt (BNI) til klimafinansiering i utviklingsland, som fases inn over en treårsperiode. Det sikrer også at internasjonalt klimaarbeid ikke kommer på bekostning av tradisjonell bistand og fattigdomsbekjempelse

Denne bistanden skal rettes mot tiltak som kutter klimautslipp, hindrer ødeleggelse av natur og miljø, restaurerer ødelagte økosystemer og legger naturbaserte løsninger til grunn. Eksempler er: fornybar energi og utslippsfrie transportsystemer, klimatilpasning, bærekraftig og økosystembasert natur og naturressursforvaltning, bekjempelse av marin forsøpling, samt utvikling av grønn matproduksjon og industri. Bistanden skal prioritere de mest sårbare statene og menneskene som er mest utsatt. Investeringer i fattige land oppfattes ofte som mer risikofylte enn i industriland. Bistand kan dempe denne risikoen, og dermed utløse grønne investeringer mange ganger større enn det offentlige bidraget. Det er avgjørende at miljø- og klimabistand ikke går på bekostning av annet utviklingsarbeid og humanitær nødhjelp.

Både nødhjelp og utviklingsbistand må foregå på mottakerens premisser, ha lokalt eierskap og følge gode bistandsprinsipper. Godt styresett og anti-korrupsjonsarbeid er viktig for å hindre konflikter og sikre at skatteinntekter brukes til innbyggernes beste, og for å hindre rovdrift på naturen.